

De stem van ouderen in de gemeente

Ouderenraden in vraag en antwoord

Vlaamse Lokale
OUDERENRAAD

Inhoudsopgave

1	De meerwaarde van ouderenraden.....	4
2	Hoe werkt de ouderenraad?.....	8
3	Hoe werkt inspraak in de gemeente?.....	18
4	Hoe kan je ouderenraad zijn impact vergroten?.....	24
5	Waar vinden ouderenraden ondersteuning?.....	27

Voor we van start gaan, nog even dit: van gemeente tot gemeente kan de naam voor de ouderenraad sterk verschillen: seniorenraad, ouderenadviesraad, seniorenadviesraad, ... Om de tekst helder en leesbaar te houden, gebruiken we in deze brochure de term 'ouderenraden'. Daarmee bedoelen we elk van deze raden.

Voorwoord

Sinds 2018 leven we met 1,7 miljoen ouderen in Vlaanderen. Dat cijfer spreekt nog altijd tot de verbeelding. Het toont ook aan hoe belangrijk het is om rekening te houden met hun wensen en noden. Zo kunnen al die ouderen op een kwaliteitsvolle en actieve manier ouder worden op sociaal, psychisch en lichamelijk vlak. Daardoor kunnen ze deelnemen aan het maatschappelijk leven in de gemeente, en kunnen ze zich als mens waardevol blijven voelen.

Je gemeente heeft hiervoor heel wat hefboomen in handen. En net daarin speelt ook je ouderenraad een cruciale rol. Want die zorgt ervoor dat de wensen en noden van ouderen tot bij het gemeentebestuur komen. En samen met de gemeente denkt hij na over hoe het lokaal beleid beter kan.

In deze brochure geven we een helder antwoord op de basisvragen rond ouderenraden. Waarom is een ouderenraad zo belangrijk? Hoe gaat hij te werk? Op welke manier verloopt inspraak in gemeenten? Wat zijn enkele nuttige tips? En waar vind je eventueel ondersteuning als lokale ouderenraad?

In 2019 worden de meeste ouderenraden opnieuw samengesteld. Een mooie kans om je ouderenraad een frisse wind in de zeilen te geven. Denk je erover om je in te zetten in je lokale ouderenraad? Dan vind je in deze brochure heel wat antwoorden. Tegelijk leer je tal van voorbeelden uit de praktijk kennen. Stuk voor stuk tonen die aan hoe ouderenraden vandaag al mee bouwen aan een leeftijdsvriendelijke gemeente.

Laat je inspireren!

Jul Geeroms,
Voorzitter Vlaamse Ouderenraad

1 De meerwaarde van ouderenraden

Het is belangrijk dat ouderen zelf invloed kunnen uitoefenen op het beleid. Lokale ouderenraden bieden een platform voor inspraak van ouderen en vormen zo een belangrijke schakel in het lokaal ouderenbeleid.

Waarom is de stem van ouderen in het lokaal beleid belangrijk?

Naarmate mensen ouder worden, kan er heel wat veranderen: je zet de stap van werk naar pensioen, misschien ontdek je nieuwe interesses of spring je ergens bij als vrijwilliger, je draagt zorg voor kleinkinderen of andere mensen om je heen, je neemt deel aan het verenigingsleven, ... Kortom: een nieuwe wereld gaat open. Maar tegelijk bots je daarbij misschien ook op nieuwe vragen, drempels of noden.

Voor veel van die zaken kan de gemeente mee op zoek gaan naar oplossingen. Maar die komen er niet vanzelf. En net daarin spelen ouderenraden een cruciale rol. De vragen en problemen van ouderen samenbrengen en signaleren, mee nadenken, kijken waar bijsturing nodig is, vrijwilligers engageren, ouderen in de gemeente bevragen en informeren, ... Op al deze vlakken is de lokale ouderenraad een interessante partner.

Die inspraak is ook een kwestie van gezonde democratie. Voor een goed lokaal beleid is het niet voldoende om maar eens om de 6 jaar je stem te laten horen in het stembokje. Echte democratie veronderstelt dat je ook in de periode tussen twee verkiezingen je stem kan laten horen en actief kan meewerken aan een beter lokaal beleid.

Het belang van lokale ouderenraden blijft ook toenemen. Eerst en vooral zijn ouderen – en dan vooral de zeventigplussers – nauwelijks vertegenwoordigd in de gemeenteraden. Zeker daarom is er nood aan een kanaal dat hun signalen aankaart in de gemeente.

Daarnaast bieden ouderenraden ook het voordeel een vast aanspreekpunt te zijn, zowel voor het bestuur als voor ouderen in de gemeente. In die zin zijn ze een goede aanvulling op burgerinitiatieven, die vaak eerder tijdelijk zijn.

Tot slot wordt het belang van ouderenraden versterkt door de vergrijzing, waardoor ouderen een steeds grotere doelgroep worden in de gemeente.

Wat heeft de lokale ouderenraad jou te bieden?

Wil je je engageren voor het maatschappelijk leven en voor andere ouderen in je gemeente? Dan biedt de ouderenraad je een ideaal platform. Je kan je er actief inzetten voor een sterk ouderenbeleid in je gemeente.

Je kan je op verschillende manieren engageren. Je kan ervoor kiezen om actief aan alle vergaderingen deel te nemen of om sporadisch mee te werken aan specifieke projecten of adviezen. Ook een taak opnemen binnen het bestuur van de ouderenraad is mogelijk. Een goede motivatie, je eigen kennis en ervaring, en een luisterend voor de ouderen in je gemeente kunnen dan niet ontbreken.

Dit engagement biedt ook een grote meerwaarde voor jezelf. Je stem laten horen is immers bij uitstek een vorm van actief en volwaardig deelnemen aan de samenleving, blijven bijleren en een impact hebben op het dagelijks leven in jouw gemeente.

Congres Zilverschoon in Bocholt ...

Er zijn steeds meer ouderen in Bocholt. Om aan hun noden en behoeften tegemoet te komen, beslisten de gemeente, het OCMW en de ouderenraad te luisteren naar de mensen zelf. Daarvoor organiseerden ze samen het congres 'Zilverschoon' met lezingen over wonen, actief ouder worden, dementie, digitalisering, ... Ouderen gingen mee de discussie aan over hoe ze deze thema's in Bocholt ervaren. Vanuit die inbreng willen ze een kwaliteitsvol zorg- en welzijnsplan in Bocholt opstellen, op maat van iedere oudere.

... leidt tot het project 'Buurtgezellen'

Onder andere het thema vereenzaming kwam ter sprake op het congres. De ouderenraad Bocholt stelde voor om hier iets aan te doen. Het initiatief 'Bocholter Buurtgezellen' zag het levenslicht.

Via dit initiatief willen ze zorgzame buurten creëren met de hulp van vrijwilligers en buurtbewoners. De vrijwilligers gaan langs bij ouderen in de buurten en polsen of ze bepaalde noden hebben. Is er professionele hulp nodig, dan spelen ze de vraag door naar de dienst Thuishulp van het OCMW. Als de oudere nood heeft aan gezelschap of kleine praktische hulp zoeken ze een buurtgezel. Deze vrijwilligers helpen bij kleine, praktische problemen (post uithalen, rolluiken omhoog doen, planten water geven, boodschappen meebrengen,...) en zorgen voor sociaal contact. Daardoor kunnen ouderen langer zelfstandig in hun eigen vertrouwde buurt wonen.

Samen met de gemeente, het OCMW en RIMO Limburg (Samenlevingsopbouw) maken leden van de ouderenraad deel uit van de stuurgroep van de Buurtgezellen. Die stuurgroep staat in voor de planning, opvolging, bijsturing en evaluatie van het project. Samen stelden ze ook per buurt een bezoekersteam van vrijwilligers samen die op huisbezoek gaan. Deze vrijwilligers krijgen ook vorming zodat ze met de nodige handvatten aan de slag kunnen.

Het initiatief viel erg in de smaak, zowel bij de ouderen als bij de vrijwilligers.

2

Hoe werkt de ouderenraad?

Waarmee zijn ouderenraden bezig? Wat is hun rol?

Hoe zijn ze samengesteld? Hoe gaat alles praktisch in

zijn werk?

Hoe maken ouderenraden hun rol waar?

De ouderenraden proberen het ouderenbeleid in de gemeente te verbeteren. Dat kan op verschillende manieren en rond verschillende thema's. Bijvoorbeeld door het gemeentebestuur te overtuigen in te zetten op betaalbare en aangepaste woningen, voetpaden zonder obstakels, ontmoetingsplaatsen voor inwoners, ...

Ze richten zich daarvoor tot wie concreet iets aan de situatie en het beleid in de gemeente kan veranderen. Via adviezen, mondelinge contacten en het doorgeven van signalen brengt de ouderenraad zaken die bij ouderen leven tot bij de lokale verantwoordelijken. Dat zijn het gemeentebestuur en het OCMW, maar soms ook andere diensten zoals het lokaal dienstencentrum, woonzorgvoorzieningen, sociale huisvestingsmaatschappijen, de openbaarvervoermaatschappij, het cultureel centrum, ... Veranderingen komen er uiteraard meestal niet direct van vandaag op morgen. Beleidsbeïnvloeding is geen eendagsvlieg, maar loopt over een langere tijd.

Heel wat ouderenraden nemen daarnaast ook een bredere rol op, bijvoorbeeld door mensen te informeren en te sensibiliseren, mee te werken aan projecten en onderzoek, ...

Wat is advies verlenen?

In een advies signaleert de ouderenraad noden en doet hij concrete aanbevelingen om het beleid uit te tekenen, te veranderen of mee vorm te geven. Zo'n advies vertrekt vanuit signalen van ouderen in de gemeente, vanuit ideeën en ervaringen die leven binnen de ouderenraad, vanuit inzichten uit onderzoek, ...

In **Diksmuide** kreeg de ouderenraad heel wat signalen over de toegankelijkheid in de stad, zoals te hoge stoepranden, weinig onderhoud aan fiets- en voetpaden, en onvoldoende zitbanken en openbare toiletten. De leden beslisten een actie op poten te zetten om hier verandering in te brengen. Ze organiseerden een knelpuntenwandeling: vrijwilligers wandelden door de gemeente, namen verslag van de problemen die ze tegenkwamen en illustreerden dat met foto's. Enkelen van hen gingen mee op pad in een rolstoel om zelf te ondervinden welke problemen mensen in een rolstoel ervaren.

Uit deze actie vloeide een advies aan het gemeentebestuur voort met de vraag om de opgelijste problemen aan te pakken. De foto's en beschrijvingen van de knelpunten waren overtuigende argumenten: het gemeentebestuur besliste op basis van het advies om een budget vrij te maken voor de herstelling van de aangegeven knelpunten.

De ouderenraad kan advies uitbrengen over alle onderwerpen die van belang zijn voor ouderen: mobiliteit en openbare ruimte, gezondheid en zorg, wonen, cultuur of sport en beweging.

Enkele voorbeelden van adviezen uit de praktijk:

Het advies over het bankenplan van ouderenraad **Antwerpen**, met suggesties van waar in de buurt zitbanken gezet kunnen worden;

De vraag van ouderenraad **Temse** om een vrijwilligerspunt op te richten;

Het advies van ouderenraad **Izegem** voor de aankoop van moestuinbakken zodat bewoners met dementie van woonzorgvoorzieningen kunnen tuinieren;

De ouderenraad in **Tessenderlo** die advies gaf over de toegankelijkheid van begraafplaatsen;

Het advies van de seniorenraad **Gooik** over de inzet van het mindermobielenbusje van het OCMW.

Adviezen komen er op eigen initiatief van de ouderenraad of op vraag van het gemeentebestuur, dat wil weten wat de ouderenraad over een bepaalde maatregel denkt. Ook het OCMW of bijvoorbeeld het lokaal dienstencentrum kunnen om een advies vragen. Het gemeentebestuur is niet verplicht om het advies van de ouderenraad te volgen, maar veel ouderenraden geven aan dat er met hun adviezen rekening wordt gehouden.

Op welke manier spelen ouderenraden hun informatierol?

Veel lokale ouderenraden informeren ook de ouderen in de gemeente. Bijvoorbeeld over campagnes of maatregelen die relevant zijn voor hen, over activiteiten in de gemeente of het werk van de ouderenraad. Het informeren kan langs kanalen zoals een ouderengids, infomomenten, het gemeentelijk informatieblad, een eigen website, ...

De seniorenraad **Laarne** maakt een maandelijkse activiteitenkalender met een overzicht van de activiteiten van ouderenverenigingen, de seniorenraad en het dienstencentrum.

Op vraag van de seniorenraad voorziet **Kasterlee** een online seniorengids op de gemeentelijke website. De seniorenraad bepaalde mee de inhoud van de gids. De gids is online te vinden, maar inwoners kunnen op vraag van de seniorenraad ook een papieren exemplaar krijgen.

De Nederlandstalige Adviesraad **Anderlechtse** Senioren organiseerde verschillende infovergaderingen om hun leden te informeren over de Brusselse context waarbinnen de ouderenraad werkt.

Wat houdt signaleren in?

Lokale ouderenraden vangen heel wat signalen over klachten, noden of problemen op. Ze vernemen vaak rechtstreeks waar medeburgers tegenaan lopen, ervaren zelf knelpunten of krijgen signalen door vanuit verenigingen. Ouderenraden bundelen deze signalen en geven ze door aan beleidsmakers. Deze signalen zijn waardevol en bevatten een schat aan beleidsinformatie.

Dus ook los van de formele adviezen op papier kunnen lokale ouderenraden invloed uitoefenen door problemen aan te kaarten en noden te signaleren.

De werkgroep 'Verkeer' van de seniorenraad van **Mol** bespreekt tweemaandelijks problematische verkeerssituaties op basis van signalen van inwoners, zoals oversteekplaatsen, putten in het wegdek of verkeerslichten die niet goed zijn afgesteld. Zowel een wijkagent als de schepen van openbare werken wonen de vergadering bij. Ze zorgen voor een snelle oplossing van de genoemde problemen.

Steeds meer gemeenten en ouderenraden zijn bezig met het uitwerken van een 'plasplan'. De seniorenraad in **Kontich** kreeg van verschillende ouderen het signaal dat er behoefte is aan meer openbare toiletten. Zij signaleerden dit aan het gemeentebestuur. De gemeente zorgde voor gratis plaspunten. In horecazaken kunnen inwoners nu zonder aankoopverplichting naar het toilet gaan. Ook de toiletten in openbare gebouwen worden tijdens de openingsuren ter beschikking gesteld.

En niet te vergeten zijn de mondelinge overlegmomenten met de beleidsverantwoordelijken van de gemeenten van belang. Deze kunnen ervoor zorgen dat vertrouwen tussen beide partijen opgebouwd wordt. Ze vormen een belangrijke basis voor informele beleidsbeïnvloeding.

Wat is sensibiliseren?

Ouderenraden kunnen beleidsmakers, burgers en organisaties gevoelig maken voor een bepaalde maatschappelijke kwestie. Door deze kwestie aan te kaarten, zorgen ze binnen de gemeente voor meer bewustzijn over een bepaald thema.

Jaarlijks organiseert de Vlaamse Ouderenraad de Ouderenweekcampagne, telkens rond een specifiek thema dat belangrijk is voor ouderen. In 2016 was dat 'Samen de drempel over - Cultuurparticipatie op latere leeftijd'. De campagne focuste op drempels die ouderen ervaren bij het maken en proeven van cultuur. De **Gentse** stedelijke ouderenraad sloot zich hierbij aan, samen met de stedelijke cultuurraad. Met een

gemeenschappelijke verklaring sensibiliseren zij zowel culturele spelers als ouderenorganisaties om mogelijkheden te creëren en drempels te verlagen om zo ouderen te laten participeren aan het rijke Gentse cultuurleven.

Op welke manier werken ouderenraden mee aan onderzoek?

Ouderenraden verzamelen informatie om ervoor te zorgen dat hun aanbevelingen vertrekken vanuit de verwachtingen van oudere inwoners. Alles begint bij het weten wat er leeft in de gemeente. Waar zitten de noden en wensen? Onderzoek kan helpen om sterke argumenten neer te zetten, een dossier op te maken, ...

Heel wat gemeenten voeren een ouderenbehoefteonderzoek uit, in samenwerking met de **Vrije Universiteit Brussel**. Die studie brengt de leefsituatie en behoeften van thuiswonende 60-plussers in kaart. De resultaten van het onderzoek tonen aan waar de noden zitten voor het lokaal ouderenbeleid. De ouderenraad speelt een centrale rol bij de uitvoering van dit onderzoek. Hij zorgt mee voor vrijwilligers die met vragenlijsten op pad gaan in hun gemeente.

Hoe zijn de ouderenraden samengesteld?

Er zijn veel verschillen in de samenstelling van ouderenraden. Ze zijn in de eerste plaats samengesteld uit leden van de verschillende ouderenverenigingen in de gemeente, zoals Neos, OKRA, S-Plus, Vief, Vlaamse Actieve Senioren of FedOS. Daarnaast worden ook ouderen betrokken die niet aangesloten zijn bij een ouderenvereniging.

Een vaste norm voor de samenstelling van een ouderenraad is er niet. Wettelijk zijn de regels alvast heel beperkt:

Ten hoogste 2/3 van de leden van de ouderenraad is van hetzelfde geslacht.

Gemeenteraadsleden en leden van het college van burgemeester en schepenen kunnen geen stemgerechtigd lid zijn.

Het is vooral van belang om de raad zo representatief mogelijk samen te stellen. Dat wil zeggen dat de ouderenraad de diversiteit aan ouderen in de gemeente weerspiegelt. Denk hierbij ook aan vertegenwoordiging van ouderen die moeilijker te bereiken zijn, zoals ouderen met een zorgnood, ouderen met een migratieachtergrond en ouderen in armoede. Je kan hen rechtstreeks betrekken of iemand zoeken die veel contact met hen heeft.

Verder kan de ouderenraad ook toegevoegde leden opnemen: ondersteunende ambtenaren, ouderenbeleidscoördinatoren, mensen die vanuit hun beroep betrokken zijn bij het ouderenbeleid (zoals medewerkers van een woonzorgcentrum of lokaal dienstencentrum), ... Deze leden hebben doorgaans een raadgevende functie.

Hierna ook enkele tips om een breed publiek te betrekken bij je ouderenraad.

Las een open vergadering in

De seniorenraad van **Wervik** organiseert jaarlijks een open vergadering. Elke oudere in de stad wordt hierop uitgenodigd. Op deze vergadering wordt de seniorenraad voorgesteld, komen hun realisaties in de kijker te staan, ... Dit helpt bij het rekruteren van nieuwe leden voor de seniorenraad en werkgroepen. Zo is er recent een jongere ploeg vrijwilligers gestart. De focus van de seniorenraad Wervik is hierdoor ook meer verschoven van het organiseren van activiteiten naar de beïnvloeding van het ouderenbeleid in de stad.

Richt een werkgroep op

Naast de vergaderingen van de hele raad kunnen er ook werkgroepen actief zijn. Deze werkgroepen behandelen specifieke onderwerpen en bereiden thematische teksten en beslissingen voor of voeren beslissingen van de ouderenraad uit.

In de praktijk blijkt dat ouderen vaak geïnteresseerd zijn in deze manier van werken. Ze wensen niet steeds bij de volledige werking betrokken te zijn, maar denken graag mee na over specifieke thema's. Indien zij hiervoor persoonlijk aangesproken worden, worden ze gestimuleerd om zich hiervoor in te zetten. In werkgroepen kunnen ook niet-leden worden uitgenodigd, zoals (ervarings)deskundigen, ambtenaren of andere geïnteresseerden.

Hoe is de ouderenraad georganiseerd?

Er bestaan verschillende structuren binnen ouderenraden. Klassiek is er een dagelijks bestuur en een algemene vergadering. Het dagelijks bestuur is een kerngroep die in de praktijk de verschillende adviezen en acties voorbereidt. De algemene vergadering is meestal een grotere groep die de eindbeslissingen neemt, de adviezen goedkeurt en over de werking van de ouderenraad waakt.

Er zijn ook andere vormen mogelijk dan de klassieke ouderenraad. Zo werkt Sint-Katelijne-Waver bijvoorbeeld sinds 4 jaar met een open platform van werkgroepen. Er zijn dus geen vaste leden in dit platform. Ze spreken van een seniorenparticipatieraad.

Er is geen toverformule voor een ideale structuur. Elke structuur kent zo zijn voor- en nadelen en hangt vooral af van waar de leden zelf de voorkeur aan geven.

Wat als de ouderenraad samengaat met een andere adviesraad?

In sommige gemeenten zijn ouderenraden geïntegreerd bij een andere adviesraad, bijvoorbeeld de welzijnsraad, de raad voor mensen met een beperking, ... Soms kunnen dezelfde thema's zo duidelijk aanwezig zijn dat wordt beslist om verschillende adviesraden met elkaar te laten samengaan.

De welzijnsraad **Dendermonde** verenigt de ouderenraad en de raad van mensen met een beperking. Zij richten hun werking voornamelijk op wat ze gemeenschappelijk hebben, namelijk oog voor toegankelijkheid. Zo is een van hun realisaties een aangepast toegankelijk toilet op verschillende evenementen in Dendermonde.

Een risico kan wel zijn dat de inhoudelijke werking hierdoor enger wordt. Ouderenbeleid gaat immers over vele thema's en onderwerpen, niet enkel over toegankelijkheid zoals in bovenstaand voorbeeld.

Om een werking te bekomen die ook voldoende aandacht geeft aan andere thema's voor ouderen is het belangrijk dat elke doelgroep nog genoeg ruimte krijgt om voor haar eigen belangen op te komen en een werking rond haar eigen doelgroep kan inrichten, bijvoorbeeld in een aparte werkgroep.

3 Hoe werkt inspraak in de gemeente?

Vlaanderen verplicht de gemeenten om inspraak te organiseren, maar laat de lokale besturen vrij om te bepalen hoe die inspraak concreet vorm krijgt.

Hoe verloopt de samenwerking tussen ouderenaanbevelingen en gemeentebesturen?

Elke gemeente kan zelf beslissen om een ouderenaanbeveling in te richten. De ouderenaanbeveling wordt dus ingericht ('erkend') door het gemeentebestuur om te adviseren over alle thema's die van belang zijn voor ouderen. In de meeste gevallen wordt er voor de ouderenaanbeveling ondersteuning voorzien door een ouderenbeleidscöördinator en/of administratief medewerker. Het gemeentebestuur zorgt ervoor dat de ouderenaanbeveling zijn rol los van politieke beïnvloeding kan waarmaken.

Het is vooral belangrijk dat er een goede dialoog en onderling vertrouwen zijn tussen de ouderenaanbeveling en het gemeentebestuur.

Daarbij geldt: goede afspraken maken goede vrienden. We sporen de ouderenaanbevelingen daarom aan om tot duidelijke afspraken te komen met de gemeenteraad. Dit kan bijvoorbeeld via een afsprakennota.

In **Lokeren** bundelden de zeven adviesraden hun krachten. De uitbouw van stevige adviesraden staat hoog op de agenda. De adviesraden stellen voor om met het gemeentebestuur een aantal afspraken te maken, zoals:

- De afspraak om adviesraden van bij het begin te betrekken bij de ontwikkeling van nieuwe plannen
- De gewoonte van het gemeentebestuur om hen spontaan om advies te vragen
- De adviezen van de adviesraden op een ernstige manier te behandelen, van ontvangstmelding tot eventueel gemotiveerde afwijzing.

De stad **Gent** startte 4 jaar geleden een lerend netwerk voor alle erkende adviesraden van de stad. Als resultaat daarvan werden er meer linken gemaakt met de meerjarenplanning, werd ingezet op sterkere adviezen en werd ook de samenwerking op het vlak van beleidsbeïnvloeding groter.

Zo stelden ze bijvoorbeeld een gezamenlijk sjabloon voor adviezen op. Dit zorgt voor een eenvormige opmaak van de adviezen over de diverse adviesraden heen. Het advies (zowel spontane adviezen als adviezen op vraag) wordt opgeladen in een computersysteem waar de beleidsmakers in de stad ze kunnen downloaden. Er is dus garantie dat alle adviezen op een eenvormige manier tot bij de beleidsmakers geraken.

Nuttig om weten:

Wat is de beleids- en beheerscyclus (BBC)?

Elke stad en gemeente werkt volgens de beleids- en beheerscyclus, kortweg BBC. Deze cyclus beschrijft de regels van hoe lokale besturen hun beleid plannen, budgetteren, uitvoeren, opvolgen en evalueren.

Belangrijk daarin is de strategische meerjarenplanning. In die meerjarenplanning legt het lokaal bestuur vast wat het in de komende zes jaar wil realiseren en koppelt daar budgetten aan. De meerjarenplanning schetst dus de grote lijnen van waar wel een budget voor zal zijn in de komende jaren en waarvoor niet.

Veel ouderenraden maken in de periode voor de verkiezingen een memorandum op waarin de prioriteiten van de ouderen in de verf worden gezet. Wil je zeker zijn dat die punten uitgevoerd worden? Doe dan na de verkiezingen je best om de punten uit het memorandum in de strategische meerjarenplanning te krijgen. Op die manier is de kans het grootst dat ze uitgevoerd worden. De gemeente achteraf overtuigen van nieuwe noden kan ook, maar is vaak moeilijker omdat er geen budget voor uitgetrokken is.

Welke andere inspraak- en participatiemogelijkheden zijn er in de gemeente?

Als burger heb je een aantal vaste inspraak- en participatiemogelijkheden, zoals het indienen van een verzoekschrift waarmee je bijvoorbeeld een voorstel op de agenda van de gemeenteraad kan brengen. Ook dienen gemeenten een procedure voor het behandelen van klachten uit te werken en kunnen ze een volksraadpleging houden.

Sommige steden en gemeenten zetten ook actief in op inspraak van hun burgers. Zo hanteert district Antwerpen bijvoorbeeld een burgerbegroting.

Als burger 1,1 miljoen euro verdelen? In **Antwerpen** kan dat! Het district Antwerpen maakte in 2018 werk van inspraak en participatie via een traject rond de burgerbegroting. Op een startmoment krijgen bewoners alle info over de burgerbegroting en wordt de begroting van district Antwerpen op een duidelijke manier voorgesteld. Samen met andere bewoners beslis je welke thema's belangrijk zijn en geselecteerd worden voor het districtsforum. In een tweede fase verdeel je via het districtsforum 1,1 miljoen euro of 10 procent van de jaarbegroting over 12 thema's. In de laatste stap krijgen inwoners van district Antwerpen de kans om een selectie te maken tussen de ingediende projecten op het burgerbegrotingsfestival.

We zien ook dat actieve burgers zelf meer en meer het voortouw nemen, bijvoorbeeld via burgerinitiatieven en wijkcomités. Belangrijk is dat we dit als een positief en-enverhaal zien, waarbij ouderenraden en burgerinitiatieven elkaar aanvullen. Aan de ene kant heb je dan de representativiteit en continuïteit van de oudereraad, en aan de andere kant het burgerinitiatief dat voor een korte tijd meer en andere mensen kan betrekken rond een specifiek thema. De oudereraad kan zelfs gericht mee helpen om ouderen te mobiliseren voor het burgerinitiatief.

Verder drukken ook heel wat middenveldorganisaties, zoals sociaal-culturele verenigingen, milieubewegingen en andere organisaties, actief hun stempel op het beleid. Ze staan dicht bij de burger, brengen mensen samen en versterken hun betrokkenheid bij de gemeente. Zo lanceren ook heel wat ouderenverenigingen een memorandum in aanloop naar de verkiezingen, waarin ze de belangrijke uitdagingen voor ouderen schetsen.

In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 daagde **Beweging.net** burgers uit om mee te denken over de toekomst van hun gemeente. Ze deden een oproep met 'Iedereen Burgemeester' naar verenigingen, sociale organisaties en burgers om ideeën voor hun stad of gemeente te delen via een online platform.

rfetvaair

21
K JEHUIS
TERWARD

SPOR

SPOR

DE WITTE RAAM

DE WITTE RAAM

«Eindelijk zage tegen toppen»
«Grooten maken om te groeien»
«alle kanten uit»
«met punt»

© Robert Boons

4

Hoe kan je ouderenraad zijn impact vergroten?

Echte impact in het beleid bekomen met je ouderenraad?

Deze drie tips helpen je ouderenraad op weg!

Tip 1

Ga in dialoog

Ga gesprekken aan met de ouderen in de gemeente. Luister naar hun noden en praktische ervaringen. Zorg ook voor een goede dialoog met beleidsmakers in je gemeente en andere organisaties.

Tip 2

Zorg voor een open organisatie

Zorg ervoor dat elk lid zich betrokken voelt bij de ouderenraad, eender welke rol deze persoon opneemt. Zorg voor een open communicatie naar de verenigingen die iemand afvaardigen in de ouderenraad. Wil je een breed publiek bij je ouderenraad betrekken? Denk dan aan het inrichten van werkgroepen of organiseer een open vergadering.

Tip 3

Maak doelgerichte keuzes

Je kan van vandaag op morgen niet alles veranderen in de gemeente. Mik op kwaliteit, niet op kwantiteit. Maak weloverwogen keuzes over belangrijke kwesties en onderbouw deze.

Stel vragen als "Wat vindt onze ouderenraad belangrijk?" en "Waar staan we voor?" Bepaal jouw prioriteiten en stel grenzen.

Wenst je ouderenraad meer impacttips?

- Vraag dan via het Regionaal Platform Ouderenbeleids-participatie of de ouderenverenigingen de vorming 'Sleutel aan het beleid' aan. Deze vorming is er speciaal voor ouderenraden die hun adviesverlening en beleidsbeïnvloeding wensen te versterken.
- Nieuwsgierig naar hoe andere gemeenten het aanpakken? Surf dan naar de inspiratiedatabank op www.ouderenraden.be.

5

Waar vinden ouderenraden ondersteuning?

Als lid van een ouderenraad sta je er gelukkig niet alleen voor. Er zijn heel wat organisaties waarbij je terecht kan voor informatie of advies.

Bij wie kan de ouderenraad in de gemeente terecht?

Het lokaal bestuur

Het is zinvol om de schepen die verantwoordelijk is voor ouderen steeds uit te nodigen voor de ouderenraad. Zo kent deze persoon uit eerste hand de vragen en behoeften van ouderen en kan hij waar nodig ook zijn collega-schepenen aanspreken over punten die de ouderenraad signaleert. Anderzijds kan hij de ouderenraad informeren over de plannen en de gang van zaken in de gemeente.

Ambtenaren

De ouderenbeleidscoördinator en/of de administratief medewerkers van de 'Dienst Ouderen' zijn meestal het aanspreekpunt voor de ouderenraad. Zij zorgen vaak voor de praktische ondersteuning en kunnen ook een inhoudelijke rol opnemen bij de ouderenraad, al verschilt deze van gemeente tot gemeente. Enkele voorbeelden:

- De agenda voorbereiden
- Leden stimuleren om agendapunten aan te leveren
- Uitnodigingen en verslagen van de vergaderingen maken
- Opvolgen van de vergadering
- Achtergrondinformatie aanleveren
- Meerjarenplanning uitspitten op kwesties die van belang zijn voor ouderen
- Praktische steun bieden, zoals een vergaderruimte reserveren
- Vorming ondersteunen en stimuleren.

Vermits het ouderenbeleid heel wat domeinen omvat, kunnen ook andere ambtenaren omwille van hun deskundigheid aangesproken worden door de ouderenraad, bijvoorbeeld ambtenaren van de sportdienst, de cultuurdienst, de technische dienst, ... Ze kunnen op een vergadering een toelichting komen geven of betrokken worden bij een werkgroep.

Welke rechtstreekse ondersteuning geeft de Vlaamse overheid aan ouderenraden?

Lokale ouderenraden worden door de Vlaamse overheid ondersteund via 23 Regionale Platformen Ouderenbeleidsparticipatie (RPO). In elk RPO komen leden van lokale ouderenraden samen voor ervaringsuitwisseling en vorming. In elke provincie is er een Interregionale Stuurgroep Ouderenbeleidsparticipatie (ISO), waarin de RPO's uit die provincie samenkomen.

Contactpersonen

West- en Oost-Vlaanderen:

- michel.dewit@wvg.vlaanderen.be
- ingrid.vyvey@wvg.vlaanderen.be

Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant:

- frans.goudeseune@wvg.vlaanderen.be
- hilde.vanham@wvg.vlaanderen.be
- annemie.balcaen@wvg.vlaanderen.be

Daarnaast financiert de Vlaamse overheid de Vlaamse Ouderenraad en de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) als partnerorganisaties om het lokaal ouderenbeleid en de lokale inspraak van ouderen te versterken.

Wat doet Vlaamse Ouderenraad · Lokaal?

De Vlaamse Ouderenraad is het advies- en inspraakorgaan van ouderen bij de Vlaamse Regering. Naast het beleidswerk op Vlaams niveau, ondersteunt de Vlaamse Ouderenraad ook de inspraak van ouderen op lokaal vlak. Onder de noemer Vlaamse Ouderenraad · Lokaal bieden we verschillende vormen van ondersteuning om leden van lokale ouderenraden te inspireren, te motiveren en concrete handvatten aan te reiken om lokaal aan de slag te gaan.

Die ondersteuning bestaat uit:

- Regionale vormingen:
Via vrijwilligers met praktijkervaring binnen ouderenraden geven we vormingen aan ouderen die zich inzetten in lokale ouderenraden. Die vormingen kan je volgen via de Regionale Platformen Ouderenbeleidsparticipatie (RPO) en de regionale afdelingen van ouderenverenigingen. Enkele voorbeelden van de vormingen zijn 'Sleutel aan het beleid', 'Cultuurparticipatie op latere leeftijd' en 'Aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen 2018'.
- www.ouderenraden.be:
Op deze website staat een inspiratiedatabank centraal met goede voorbeelden van lokale ouderenbeleidsparticipatie.
- De barometerbevraging:
Via een jaarlijkse vragenlijst bevragen we de lokale ouderenraden over hun werking, tevredenheid en toekomstwensen. Dat versterkt de zichtbaarheid van het vele werk dat de ouderenraden samen leveren en geeft ons richtlijnen voor de ondersteuning die we bieden.
- Studiedagen over actuele thema's binnen het lokale ouderenbeleid.
- Deze brochure om mensen te motiveren zich aan te sluiten bij een lokale ouderenraad.

Daarnaast organiseert de Vlaamse Ouderenraad elk jaar een Ouderenweekcampagne rond een actueel thema dat ouderen aanbelangt. In elke campagne zie je heel wat inspirerende voorbeelden, tips en lokale goede praktijken. Als lokale ouderenraad kan je hierop inpikken.

Bovendien verzendt de Vlaamse Ouderenraad wekelijks een nieuwsbrief waarin de initiatieven van de Vlaamse Ouderenraad, relevant beleidsnieuws voor ouderen, de Ouderenweek en andere campagnes rond ouderen, inspirerende projecten voor en door ouderen en actueel onderzoek rond ouderen aan bod komen. Wil je nog meer weten? Dan kan je je abonneren op ons informatieblad Actueel waarin deze thema's uitgebreider aan bod komen. Abonneer je op de nieuwsbrief en op Actueel via www.vlaamse-ouderenraad.be.

Wat doet de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) ter ondersteuning van het lokaal ouderenbeleid?

De VVSG werkt op verschillende sporen aan de ondersteuning van lokale ouderenbeleidsparticipatie. Ze richt zich voornamelijk tot personeel uit het lokaal bestuur (ambtenaren, mandatarissen,...).

In een lerend netwerk 'leeftijdsvriendelijke gemeente' schuift de organisatie thema's als 'maatschappelijk engagement en burgerparticipatie' naar voren. Ook de dementievriendelijke gemeente komt als onderdeel van leeftijdsvriendelijke gemeenten aan bod.

Dit alles gebeurt niet op een eilandje, maar in overleg en uitwisseling met de Vlaamse Ouderenraad en de Vlaamse overheid. Elkaars werking versterken en samen aan ouderenbeleidsparticipatie werken staan centraal.

Meer info: www.vvsg.be

Welke ondersteuning kan De Wakkere Burger geven?

De Wakkere Burger ondersteunt lokale adviesraden die zichzelf willen 'heruitvinden' tot meer dynamische en open participatiefora.

Adviesraden die werk willen maken van een bredere en diverse samenstelling of een thematische aanpak voor meer inhoudelijke diepgang kunnen bij De Wakkere Burger terecht voor begeleiding en advies.

Voor meer praktische verbeterpunten, bv. het formuleren van goed advies, biedt De Wakkere Burger handige tips aan via hun website en publicaties.

Meer info: www.dewakkereburger.be

Hoe ondersteunen de ouderenverenigingen hun vertegenwoordigers in lokale ouderenraden?

De ouderenverenigingen zelf voorzien een ondersteuningsaanbod voor hun vertegenwoordigers in ouderenraden, bijvoorbeeld via uitwisselingsmomenten, vormingen, brochures, ...

Vaak gebeurt dit in samenwerking met Vlaamse Ouderenraad · Lokaal.

Verantwoordelijke uitgever

Nils Vandenweghe

Redactie

Nadia Denayer, Veerle Quiryne
en Sonja Van Humskerke

Foto cover

Tine Missinne (Inter),
workshop toegankelijke gemeenten
Fotograaf: Sien Verstraeten

Lay-out

Eveline Soors

Drukwerk

Drukkerij Michiels, Mechelen

**vlaamse
OUDERENRAAD**

Vlaanderen
verbeelding werkt